SJEDINJENJE DRUŠTVENE KRITIKE I IRSKOG KULTURNOG NASLJEĐA U ZBIRCI KRATKIH PRIČA THE UNTILLED FIELD GEORGEA MOOREA

Sanja Radmilo Derado, Univerzitet u Splitu, sradmilo@efst.hr

Originalni naučni rad

DOI: 10.31902/fll.32.2020.3

UDC: 821.111(415).09-32

Sažetak: U radu se analizira zbirka kratkih priča *The Untilled Field* irskoga književnika Georgea Moorea (1852.-1933.) s ciljem utvrđivanja subverzivnog potencijala ovih kratkih tekstova u kontekstu kritike vladajućih dogmi irskoga društva u prvim godinama 20. stoljeća. Ovom dugo vremena zanemarenom zbirkom kratkih priča George Moore prikazao je mračniju, ušutkanu stranu Irske koja do tada nije bila prisutna u javnom diskurzu vladajućih društveno-političkih krugova. Svoju društvenu kritiku usmjerava prije svega na neuralgijske točke irskoga društva poput pogubnoga utjecaja Katoličke crkve na kolektivni etos nacije te, posljedično tome, na duhovnu i moralnu paralizu njezinih stanovnika i na masovne emigracije Iraca u Ameriku. Ukazivanjem na ove, po njemu, destruktivne silnice u irskom društvu kao i na kompleksne društvene odnose tijekom stvaranja moderne irske države, George Moore upire prstom u stanje svojevrstne moralne letargije nacije u kojoj je potpuno ugušena ideja individualne afirmacije kroz umjetničko djelovanje. Važnost ove zbirke sa stajališta znanstvenog proučavanja leži u početnoj motivaciji za njihovo nastajanje odnosno u nastojanju njezina autora da umjetničkim izrazom pronikne u surovu realnost irskog života u jednoj fazi njezine povijesti i da javno preoblikuje ustaljene kolonijalne reprezentacije Irske koje su favorizirale lažne, pastoralne vizije zemlje.

Tek je na suvremenoj irskoj književnoj sceni druge polovice 20. stoljeća sa ove važne zbirke kratkih priča uklonjena stigma nepatriotskih i subverzivnih što je potaknulo još uvijek ograničeni opseg znanstveno-teorijskog razmatranja ovih tekstova u kontekstu njihova umjetničkog doprinosa irskoj kulturi i književnosti.

Ključne riječi: George Moore, *The Untilled Field*, irska kratka priča, kritika irskog društva, Katolička crkva, irski nacionalni identitet, kolonizacija Irske, iseljavanje, odnos crkve i umjetnosti u Irskoj.

Uvod

U Irskoj, kao i u ostalim zemljama koje su proživjele kolektivne traume tijekom zadnjih dvjestotinjak godina i koje su doživjele korjenite promjene u svojim nacionalnim narativima, do danas traju prijeperi

oko pitanja konstituirajućih komponenti toga narativa, oko pitanja utišavanja pojedinih njegovih elemenata i isticanja drugih te oko naučenih lekcija o jedinstvenome nacionalnom identitetu. Kolonizacija Irske trajala je više od 800 godina i bila je toliko temeljita da pitanje nacionalnih korijena u Irskoj nije lako odrediti. Stoga se na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće u Irskoj javlja snažan impuls ka osnaživanju, ali i romantiziranju autohtone keltske kulture. Ta je kultura, naime, bila potpuno kooptirana od strane protestantske kolonizatorske sile u nastojanju da se potpuno izbriše kulturalna povijest Irske i da se učvrste vladajuće pozicije u društvu, prije svega koristeći se narativima koji su favorizirali stereotipne reprezentacije Irske kao inferiorne 'drugosti' (Graham xii). Snažan utjecaj u pokretu otpora zatiranju svega autohtonog na tlu Irske imala je Keltska liga (*Gaelic league*) koju su 1893. osnovali Douglas Hyde i Eoin MacNeill (McCartney 247). Misija Lige bila je očuvanje irskoga jezika tamo gdje je on još bio u uporabi, a potom mu vratiti ulogu dominantnoga jezika u Irskoj čime bi se otvorio prostor za početak temeljite revalorizacije Irske, odnosno proces odvajanja od slijepoga sljedbeništva engleskoga načina života, njihova jezika, njihovih književnih kanona i njihovih nacionalnih ideja. Pod utjecajem javnoga djelovanja Lige, u Irskoj se u prva dva desetljeća 20. stoljeća bilježi porast objavljivanja književnih tekstova koji su motivirani željom njihovih autora da zamijene i potisnu nametnuto kolonijalno iskustvo reprezentacija Irske prikazivanjem „autohtone, ali ne i provincijalne Irske“ (Deane 1990, 3). Pozivanje irskih nacionalista na keltsku kulturu djelovalo je kao sredstvo jačanja irskoga političkog suvereniteta i kao sredstvo konsolidiranja revolucionarnih pokreta koji su težili ka pozicioniranju u tijelima vlasti. Njihovi argumenti za pridobivanje naklonosti i podrške javnosti temeljili su se na obećanju da će nacionalistički pokret započeti radikalan program revitalizacije staroga irskoga jezika i da će probuditi nacionalni duh koji je preostao nakon devastirajućega kolonijalnog pohoda Engleske na tlu Irske (Brown 13). Interes za osnaživanjem nacionalnog kulturnog identiteta dodatno je bio potaknut političkim preokretima na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Naime, irska je povijest do toga perioda obilježena strogim društvenim razgraničenjima na svim područjima života, prije svega razgraničenjima na temelju vjere (Katolici i Protestanti), na temelju skupina kolonizatora ('stari' engleski i 'novi' engleski doseljenici) te između političkih frakcija (Unionisti i Nacionalisti). S obzirom da su između navedenih grupacija postojala višestruka preklapanja i doticanja, pitanje određivanja jasnih granica među njima oduvijek je bilo kompleksno i nabijeno političkim konotacijama. Kao primjer mogu poslužiti brojni pokušaji određivanja značenja termina 'Irac'. Definicija

Connora Cruisea O'Briena (1974.) ubraja se među najuvjerljivije. On, naime, tvrdi da se „ne radi isključivo o pitanju mjesta rođenja, obiteljskog nasljeđa ili jezika već se radi o poziciji uronjenosti u irsku situaciju kao i o tome da te ta situacija oblikovala“ (98-99). S druge strane, u kolonijalnom diskurzu određivanje binarnih opreka omogućuje lakše definiranje 'drugosti' zbog čega su takve podjele u Irskoj osnažene tijekom posljednjih 200-ak godina u svim diskusijama o irskoj kulturi, a posebice o književnosti.

George Moore (1852.-1933.) je aktivno sudjelovao u formiranju nacionalnog identiteta svoje zemlje, sagledavajući ga u velikoj mjeri iz perspektive društvene kritike, ali uvijek s odgovornošću autohtonoga predstavnika svoje nacionalne kulture. Njegov modus reprezentiranja Irske uključuje preispitivanje nacionalnog identiteta u kolonijalnoj i u postkolonijalnoj situaciji. Kako je Irska desetljećima u teoriji razmatrana kao područje transgresije unutar postkolonijalne teorije (Carroll 3), ova zbirka zorno ukazuje na mogućnosti korištenja osnovnih postavki postkolonijalne teorije književnosti jer, između ostalih primjera pogubnog utjecaja kolonizatorske prevlasti na tlu Irske, ukazuje na potrebu predstavljanja starosjedilačkog irskog stanovništva ne kroz prizmu rasne 'drugosti', kako je bilo uobičajeno u engleskom kolonijalnom diskurzu već kao jednako vrijedno i ravnopravno, ali ipak potčinjeno stanovništvo (Ibid. 4). Iako je njegova obitelj podrijetlom bila engleska protestantska obitelj koja se naselila u Irsku sredinom 18. stoljeća i preuzela Katoličku vjeru podignuvši ladanjsko imanje u grofoviji Mayo (Frazier 2000, 5), George Moore nije se smatrao nasljednikom protestantske tradicije i svojim se pričama predstavio kao potomak autohtone irske kulture. Činjenica da je odgajan u irskom Katoličkom duhu, unatoč protestantskim korijenima, doprinijela je ambivalentnom karakteru njegovih priča sabranih u analiziranoj zbirci.

Društveno politički aktivizam kao idejna podloga zbirci *The Untilled Field*

George Moore veći je dio života, izuzevši godine provedene u Irskoj (1901.-1911.) proživio u Londonu i u Parizu. Kada je 1901. godine na poziv predstavnika utjecajnog Irskog književnog preporoda (*Irish Literary Revival*) pozvan u Dublin da sudjeluje u osnivanju *Irish Literary Theatre* i da bude dijelom velikoga književnog preporoda, koji je bio utemeljen na verziji kulturalnog nacionalizma postupno pretvorenog u filozofiju (Deane 1985a, 85), zajedno sa Williamom Butlerom Yeatsom i Lady Gregory, nitko nije očekivao da će suradnja trajati tek tri godine i da će se Moore nakon raskida suradnje zauvijek distancirati ne samo od irskih književnih krugova već i od Irske (Deane 1985b, 62). Naime,

Yeatsova vizija preporoda podrazumijevala je afirmaciju isključivo intelektualaca i književnika koji bi bili glavni nositelji revitalizacije zatrtog irskog nacionalnog identiteta i čime bi otvorili put razvoju nacionalne književnosti najviših estetičkih vrijednosti (McCartney 246). Moore je, međutim, smatrao kako je za afirmaciju nacionalnog identiteta nužno priskrbiti Ircima i uvjete za materijalni prosperitet čime bi se postupno ublažile posljedice dugotrajne prakse konfiskacije zemljišta od strane kolonizatora, te masovne emigracije iscrpljenog i izgladnjelog stanovništva Irske. Takva je svoja stajališta neskriveno unio u svoju zbirku priča, koja je ovdje predmetom analize, čime joj je priskrbio višedesetljetnu cenzuru od strane irskih vlasti.

Ideja Irske kao teme književne obrade kod Moorea se javila već ranije, 1887. godine kada je objavio knjigu *Parnell and his Island* kojom je Irska po prvi puta književno sagledana kroz perspektivu blatnjavih siromašnih kućeraka umjesto kroz perspektivu zelenih pašnjaka kako se uobičajeno do tada Irska reprezentirala u javnom i u literarnom diskurzu. Tim je djelom u velikoj mjeri javno osvijestio svoj prezir prema irskoj zaostalosti i barbarizmu tako da je ideja o zbirci kratkih priča koincidirala s njegovim osobnim porivom da se nametne kao spasitelj Irske oslobađajući je od „represivnog puritanizma katoličkog svećenstva“ (Kilroy 47). Moore je, stoga, po dolasku u Irsku odlučio naučiti autohtoni irski jezik da bi se što više približio duhu naroda o kojemu želi pisati. Ta ga je inicijativa približila Douglasu Hydeu i Keltskoj ligi. Pokret ga je dočekao s oduševljenjem jer im je išlo u prilog da već poznato književno ime želi otvoreno sudjelovati u preporodu irskoga jezika. S obzirom da je prvobitna namjera bila da se ove kratke priče u irskom prijevodu koriste kao moderni tekst kojim bi se podučavala književnost na irskom jeziku školskoj djeci, neke od priča su prvo objavljene u nacionalistički orijentiranome časopisu *New Ireland Review* (Thompson 3)¹. Mooreova opsjednutost upotrebom autohtonoga jezika u ovoj zbirci vidljiva je i u nedoumicama oko samoga naslova *The Untilled Field*. Naime, početna ideja za naslov bila je *The Passing of the Gael* i ukazivala je na nestajanje keltske tradicije pod utjecajem kolonizatorske kulture i jezika. Uzimajući u obzir ranije

¹ Nakon što su tri priče iz zbirke objavljene u ovome časopisu, zbirka je objavljena na irskom jeziku 1902., a njezino objavljivanje na engleskom jeziku 1903. nije naišlo na odaziv publike – prodano je tek stotinka primjeraka u prvoj godini objavljivanja. George Moore je u to vrijeme bio jedini koji je u javnom diskurzu nazvao svoju zbirku priča „prekretnicom u anglo-irskoj književnosti, novim početkom“ (Thompson 3).

navedeno, naslovnu sintagmu *the untilled field*² interpretiramo kao autorovu intimnu refleksiju na povijesnu, ekonomsku, mentalnu i moralnu situaciju u Irskoj, što ukazuje na to da je George Moore ovom zbirkom ciljao na reprezentiranje esencijalne, skrivene strane Irske i na izazivanje reakcije javnosti, osobito crkvenih struktura.

***The Untilled Field* – prikaz Irske kakvu nitko nije želio vidjeti**

Zbirka kratkih priča *The Untilled Field* u velikoj je mjeri odraz irske usmene tradicije, lokalnog irskog utjecaja i ruralne kulture (Thompson 2) te se mogu za potrebe analize podijeliti u tri tematske kategorije. Prvu kategoriju čine priče koje su nastale ranije od ostalih i koje su jedine objavljene i na irskom jeziku. Drugu skupinu čine priče koje tematiziraju problematični položaj umjetnika u Irskoj, odnosno priče u kojima Moore naglašava konfliktan odnos svećenstva i umjetnika. Treću čine priče u kojima autor tematizira ruralni život Irske, posebice onu njegovu dimenziju koja je vezana uz strogi crkveni nauk koji potpuno upravlja životom ruralnih sredina. Ovom analizom obuhvaćene su priče iz druge i treće skupine.

Leitmotiv priče *In the Clay* oštra je osuda djelovanja crkvenih dogmi u Irskoj na prijelazu stoljeća. Moore je Crkvu smatrao odgovornom za progon i cenzuru irskih umjetnika optužujući pri tome svećenike kako su od Irske napravili svojevrсни 'Tibet zapada'. Tematiziranjem problema mladoga kipara Rodneya kojemu u tradicionalnoj sredini okolina, odnosno lokalni svećenik ne dopušta korištenje golih modela u radu, Moore se obrušio na represivnost i puritanizam koji su tada vladali u irskom društvu. Rodney, naime, uporno žudi za umjetničkom slobodom i pomalo hedonističkim načinom života u Italiji gdje je golotinja u umjetničke svrhe dostupna bez zabrana. Radi na svojoj posljednjoj skulpturi prije napuštanja Irske i novac zarađen tom skulpturom namjerava utrošiti za putovanje. Kao negativac priče pojavljuje se, potpuno očekivano, svećenik u liku Oca McCabea koji potiče kontroverzu time što informira roditelje mladoga umjetničkog modela o njezinu poziranju bez odjeće mladome kiparu. Nakon što je Rodneyev atelje vandaliziran i njegov rad, još uvijek u glinennoj, početnoj fazi (otuda i naslov *In the clay*) uništen, kipar je uvjeren da je svećenik za to odgovoran nazivajući ga „ikonoklastom“ i „seljakom“ i tvrdeći da je „on taj koji vrši blasfemiju protiv života svojim podlim vjerskim umom“³. Nakon što izađe na vidjelo kako su vandali u stvari dvojica mlađe braće mlade djevojke koja je umjetniku

² 'untilled field': neobrađeno, neuzorano polje (moj prijevod)

³ *In the Clay*, str.8.

pozirala gola za akt gole Madone s djetetom, Rodney shvaća da je bitka protiv zadrnog lokalnog mentaliteta unaprijed izgubljena i da je vrijeme da napusti Irsku. Naime, činjenica da čovjek može počiniti vandalizam koji nije motiviran moralnim ili vjerskim uvjerenjima već slijepom vjernošću svećeniku te osobnim primitivizmom, ukazuje na to da je netolerancija svećenstva dovela do neprihvatljivog društvenog ponašanja, između ostaloga i do fanatizma. Umjetnost u Irskoj toga vremena nije poželjan oblik izražavanja osobnih sloboda pa Rodney odlazi živjeti u Italiju gdje „ima modela, gdje ima umjetnosti, gdje vlada radost života, daleko od ustajale religijske atmosfere u kojoj se ništa ne može razvijati osim svećeničke vokacije“ (3).⁴

Kroz lik Rodneya George Moore progovara o svojim stajalištima o gubitku irskog nacionalnog i kulturnog identiteta i ukazuje na krhkost svoje odluke da ostane živjeti u Irskoj i da utječe na društvene promjene i ponovno buđenje drevnog irskog nacionalnog duha i ponosa. Osim toga, Moore se ovdje implicitno dotiče i često prešućene teme irske književnosti toga vremena, a to je tema potisnute seksualnosti i potrebe da se umjetnik realizira potpuno slobodno kroz svoju seksualnost i kroz svoju umjetnost. Vjerovao je, i o tome pisao u svojim autobiografijama, kako nepotisnuta muška seksualnost uvjetuje „nastanak velike umjetnosti“ koja mora odrediti životni put mladoga umjetnika (Green 182). Sam Moore je bio vrlo otvoren sa svojom seksualnošću iako je imao problem s impotencijom (Green 179). S obzirom da strogi nadzor Katoličke crkve nad kolektivnim ćudoređem nije omogućavao ni običnim ljudima niti umjetnicima iznošenje teme seksualnosti u javni prostor, jasno je zašto je Moore iskoristio ovu priču da kroz Rodneya, svoj alter ego, progovori o ovoj temi. Frustriran životom u represivnoj sredini, Rodney u jednom trenutku odluči raskrstiti sa svojim životom u Irskoj i sa svojom umjetničkim djelovanjem u zemlji koja ne cijeni slobodu umjetničkog izražavanja pa kaže kako je „ovo posljednja skulptura koju će izraditi u Irskoj jer napušta Irsku“ (3) te će novac od prodaje naručene skulpture utrošiti na putovanje. Doznajemo kako je Rodney „sit ove zemlje u kojoj nikada nije izrađena niti jedna značajna skulptura, slika ili arhitektonsko djelo“

⁴ „He had made some reputation and had orders that would carry him on for some years, and he was going where he would execute them, to where there were models, to where there was art, to where there was the joy of life, out of a damp religious atmosphere in which nothing flourished but the religious vocation.“ (3)

te kako ne vjeruje u „njihova oživljavanja prošlosti, u njihovu renesansu niti u išta njihovo“ jer je „Kelt učinio svoje. Kelt umire“ (3).⁵

Unatoč ovakvim stavovima o Crkvi, pogrešno bi bilo u pričama tražiti tragove Mooreovog agnosticizma ili pak ateizma. Moore je bio religiozan čovjek, ali njegova je vjera bila duboka i humana i nije prihvaćala crkvenu netoleranciju i uskogrudnost. Smatrao je kako vjera mora imati prosvjetiteljsku ulogu i kako mora slaviti život i njegovu ljepotu. Razočaranost modusima prakticiranja vjere u Irskoj Moorea je dovela do udaljavanja od militantnog irskog nacionalizma koji je prije svega počivao na vjerskim temeljima i koji je koristio crkveni nadzor na kolektivnim duhom nacije kao sredstvo promicanja vlastite političke agende. Ta je agenda počivala na promoviranju Irske, posebice njezina zapadnog, pretežito ruralnog dijela zemlje, kao arkadije na rubu europskog kontinenta gdje su i do toga doba ostale očuvane drevne tradicije predaka i gdje vrijedni ljudi žive u netaknutim krajolicima na svojoj zemlji. U stvarnosti takva je politička propaganda bila neutemeljena jer je život na Zapadu Irske na prijelazu stoljeća bio, kao će analiza priča u ovoj zbirci pokazati, iznimno opterećena posljedicama kolonizacije, oduzimanja zemlje starosjedilačkom stanovništvu, Velikom gladi koja je pogodila Irsku sredinom 19. stoljeća, te, u konačnici, masovnim iseljavanjem stanovništva u prekooceanske zemlje. U tom smislu, Rodneyevo napuštanje Irske anticipira odlazak samoga Moorea u egzil kada je „bez inspiracije i sa zaboravom na Irsku, na Katolicizam, na književnost“ ušao u vlak za Kingstown⁶. Međutim, egzil u ovim pričama nije pobjeda već distanciranje i, unatoč tome što su Mooreovi likovi puni gorčine i odlučuju otići, oni ipak ne gube nadu u povratak u drukčiju Irsku koja bi bila tolerantnija prema umjetnicima i umjetnosti.

Priča *The Way Back*, kao svojevrstan nastavak prethodne, locira umjetnika Rodneya u Londonu pred njegov odlazak u Italiju. Harding, s druge strane, koji je ovlaš spomenut i u prethodnoj priči kao netko tko je ranije napustio Irsku, susreće Rodneya tijekom svoga povratka u Irsku za koju vjeruje da je tijekom njegova egzila u Parizu doživjela

⁵ „*This was the last statue he would do in Ireland. He was leaving Ireland. On this point his mind was made up, and the money he was going to receive for this statue was the money that was going to take him away. He had enough of a country where there had never been any sculpture or any painting, nor any architecture to signify. They were talking about reviving the Gothic, but Rodney did not believe in thier resurrections, or in their renaissance or in their anything. The Gael has had his day. The Gael is passing.*“ (3)

⁶ Iz *Hail and Farewell* (1911.), str. 644.

promjene. Začuden tom idejom povratka u zemlju iz koje on bježi, Rodney u nevjerici ističe kako je nevjerojatno da se netko iz Pariza može vratiti u Irsku jer je Pariz „izvor umjetničkog nadahnuća i svatko važan u umjetnosti tamo je otišao“ (145). Ističući svoje stajalište o primitivizmu koji vlada u Irskoj u kojoj se ideja nacije poistovjećuje s idejom Katoličke vjere, Rodney u nevjerici ističe kao je nevjerojatno da Irci „odlaze u Pariz s svojim košarama na leđima i štapovima u rukama“ i vraćaju se u srednjim godinama „Katoličkom Keltu“ dodajući kako će jednoga dana Hardingov „biograf teško moći pojasniti ovu životnu epizodu, a kako god je uspije pojasniti, ona će se smatrati nedosljednom“ (145).⁷ Korištenje termina *baskets* i *sticks* ukazuje na autorovo uvjerenje kako su Irci u egzil nosili svoje ruralno nasljeđe, ali i na njegov prezir prema onima koji se nakon ‘oplemenjivanja’ stranom civilizacijom i umjetnošću odluče vratiti u zemlju koja ne pruža mogućnost za ikakav umjetnički razvoj. Iako je Irska ovdje opisana kao zemlja u kojoj nema „slobode misli“ niti „intelektualnog života“ (146) i koja je „užasavajući primjer onoga što zemlja postane kada prihvati predrasude i konvencije ne mareći za propitivanje istine“ (146), Harding smatra da će se svi koji su napustili zemlju jednom vratiti tamo povučeni nostalgijom i porivom da pronađu zametnuti identitet.

Prvobitno zamišljena kao novela, priča *Some Parishioners* u kasnijim je izdanjima zbirke pretvorena u četiri kratke priče povezane likovima i temama.⁸ U ovom se tekstu zorno mogu sagledati razmjeri posljedica činjenice što je Irska početkom 20. stoljeća još uvijek izolirana otočna zemlja u kojoj, osim snažnog kolonijalnog utjecaja, nije bilo previše mogućnosti za formiranje snažnijih globalnih društveno-političkih veza. Posljedice su uključivale, između ostaloga, snažniju interakciju unutar manjih lokalnih sredina, intenzivne obiteljske veze koje su često rezultirale brakovima među rođacima, te lakši nadzor nad kolektivnim moralom od strane Crkve i svećenstva (Smyth 20). Vezivna nit ovoga slijeda priča je figura Oca Toma Maguirea koji strogo nadzire privatne živote svojih župljana i kontrolira njihovo javno ponašanje,

⁷ „The rest of your life is quite clear,” said Rodney. “You knew from the beginning that Paris was the source of all art, that everyone here who is more distinguished than the others has been to Paris. We go to Paris with baskets on our backs, and sticks in our hands, and bring back what we can pick up. And having lived immersed in art till you’re forty, you return to the Catholic Celt! Your biographer will be puzzled to explain this last episode, and, however he may explain it, it will seem a discrepancy.” (145)

⁸ Četiri priče o kojima je riječ su: “Some Parishioners”, “Patchwork”, “The Wedding Feast” i “The Window”.

cijelo vrijeme ulažući napore da sakupi sredstva za izgradnju nove crkve za svoju osiromašenu i populacijski prorijeđenu župu. U prvoj priči ovoga niza Moore uvodi konfliktan odnos između Generalnog Vikara, Johna Stafforda i njegova nećaka, lokalnoga svećenika Toma Maguirea. Razlika između njih dvojice, unatoč obiteljskim vezama ne temelji se na starosti niti na statusu u crkvenoj hijerarhiji već na karakternim osobinama. Dok je Velečasni Stafford opisan kao humanist, pun razumijevanja i velikodušan prema ljudima, Velečasni Maguire je strog, nepokolebljiv i obuzet nadzorom morala svojih župljana. On s oltara često osuđuje hedonističko ponašanje poput plesa i konzumacije alkohola, osobito nakon subotnjih večeri kada ga ćudoredniji župljani u tajnosti izvještavaju o „žalosnim ispadima“ (10) pojedinih mlađih župljana. Moore u ovoj priči nastoji denuncirati licemjerje Irske katoličke crkve iznutra tako da suprotstavlja dva člana te iste Crkve, od kojih je jedan prokazivač svega negativnoga što opterećuje ustanovu iznutra, a drugi praktični primjer zadrtnosti i oholosti svećenstva. Na samome početku Velečasni Stafford zamjera nećaku preveliku strogoću i osuđuje njegovo uskogrudno propovijedanje naglašavajući kako to može dovesti do revolta među župljanima, Maguire je, međutim, toliko siguran u svoj autoritet u zajednici da ne prihvaća mogućnost da je upravo represija koju Crkva vrši nad stanovništvom jedna od glavnih uzroka masovnog iseljavanja Iraca u Ameriku. Stric naglašava kako je licemjerno tražiti od kongregacije „apstinenciju koju on sam ne prakticira“ jer su „ponekad njegovi prijatelji ženskog roda“ (38).⁹

Maguire na Stafforda gleda kao na tolerantnog intelektualca dobro upućenoga u teološko učenje i, unatoč svom divljenju njemu, prezire njegov nedostatak brige za dobrobit Crkve. Svoju vjeru Maguire smatra uzvišenom i apstraktnom a samoga sebe smatra običnim čovjekom kojega zanimaju svakodnevne ljudske brige. Također, drži

⁹ „On being pressed he had agreed with his nephew that dancing and drinking were no preparation for the Sabbath, but he would not agree that evil could be suppressed by force. He had even hinted that too strict a rule brought about a revolt against the rule, and when Father Tom had expressed his disbelief at any revolt against the authority of the priest, Father Stafford said:

‘They may just leave you, they may just go to America’.

‘Then you think that it is our condemnation of sin that is driving the people to America.’

‘My dear Tom, you told me the other day that you met a lad and a lass walking along the roadside, and that you drove them home. You told me you were sure they were talking about things they should not talk about; you have no right to assume these things. You’re asking of the people an abstinence you don’t practice yourself. Sometimes your friends are women.’“ (38)

kako je njegova svećenička dužnost prije svega brinuti se o moralu i ćudoređu u ime svojih župljana. To je posebice vidljivo u dvjema pričama u kojima Maguire uspijeva lukavstvom produljiti trajanje župnih sastanaka do isteka radnog vremena lokalnih gostionica da njegovi župljani ne bi navraćali tamo i konzumirali alkohol.

Kontroverzan odnos između Maguirea i župljanke Biddy McHale, koji dominira cijelim zadnjim dijelom priče *Some Parishioners*, tema je naredne priče u nizu, priče *The Window*. Usamljena, dobrostojeća starica odluči donirati dio svoga imetka za vitraj koji bi se trebao postaviti u blještavoj, novoj crkvi koju lokalni župnik, Maguire, gradi. Ovime započinje složena igra manipulacije s obje strane. Maguire, naime, nastoji iz naizgled senilne žene izvući novac dovoljan za dovršetak crkve dok ona želi donirati sredstva isključivo za 'svoj' vitraj. Maguire se, nakon povratka iz Amerike, gdje odlazi tražiti financijske donacije irskih iseljenika za novu crkvu, vraća i zatječe Biddy u jednakom vjerskom zanosu u kojemu ju je ostavio. Ona mu se ironično obraća sa „Vaša Uzvišenosti, drago mi je što Vas ponovno vidim, nadam se da ste imali sreće u Americi?“ (41) iako on pokazuje sve veću netrpeljivost prema njoj i njezinim zahtjevima shvaćajući da je njezina novčana donacija uvjetovana osobnim nadzorom nad trošenjem novca. Iako starica zna da su irski iseljenici bili velikodušni s donacijama, inzistira da i sama donira još novaca za „njezin vitraj koji će biti u slavu Boga i Kilmorea“ (41).¹⁰

Kroz lik stare Biddy Moore je ponudio ironičan prikaz onoga što je smatrao destruktivnim u irskom društvu, a to je svojevrсна religijska opsjednutost. Naime, nakon dovršenja nove crkve i postavljanja vitraja, ona počinje provoditi čitavo svoje vrijeme u crkvi prolazeći kroz faze ushita i zanesenosti ljepotom oslikanoga stakla. Inzistiranjem na opisu vizija koje starica doživljava, Moore ih postavlja kao direktnu suprotnost vjerskoj misi koja postaje tek pozadina onome što se događa sa Biddy. Tim postupkom, Moore daje vjersku auru njezinim halucinacijama, otklanja granice između laičkoga i vjerskoga svemira te

¹⁰ „*It's a fine thing to see you again, and your reverence is looking well. I hope you've been lucky in America?*“

'I have brought home some money anyhow, and the church will be built, and you will tell your beads under your window one of these days.'

'Your reverence is very good to me, and God is very good.'

And she stood looking after him, thinking how she had brought him round to her way of thinking. She had always known that the Americans would pay for the building, but no one else but herself would be thinking of putting up a beautiful window that would do honour to God and Kilmore.“ (41)

odbacuje mogućnost da je prvo u pravilu uvijek potčinjeno drugome. Kraj priče pokazuje kako je svećenik, unatoč otporu, naučio lekciju o duhovnosti od žene koja svakako nije model svetosti, ali u odnosu na njega na kraju postaje upravo to.

U priči *A Letter to Rome* George Moore ponovno u centar zanimanja postavlja dvoličnost i licemjerje svećenika ali ovaj ne pokazuje niti približne sposobnosti za financijske transakcije kakve ima svećenik iz prethodne priče. U ovoj priči Velečasni MacTurnan upućuje pismo Papi u Vatikan kojim ga moli da ukine celibat u Katoličkoj crkvi. Otvarajući temu celibata, Moore na vrlo direktan način napada jedan od najčvršćih stupova na kojima počiva učenje Katoličke crkve (Green 182). Moore, naime, pogođen stanjem u Irskoj u kojoj zbog povijesnih okolnosti stanovništvo počinje odumirati ili se masovno iseljavati, kroz lik Velečasnog MacTurnana problematizira protestantsku prevlast u Irskoj kao i problem emigracije u Ameriku pod pritiskom ekonomskih nedaća s kojima je zemlja bila suočena na početku stoljeća. Svjestan da je irski identitet u velikoj mjeri zatrt kolonijalnim utjecajem i da autohtono stanovništvo postupno odumire, Velečasni se odlučuje na radikalni potez upućivanja zahtjeva za ukidanjem celibata u Katoličkoj crkvi direktno u Vatikan. Kroz temu ukidanja celibata, svećenik u pismu spominje teme koje su zaokupljale samoga Moorea, a to je, prije svega, gubitak irskog identiteta i pretvaranje Irske u „protestantsku zemlju“ te odljev stanovništva i posljedični pad nataliteta. Naglašavajući kako bi ukidanje celibata značilo značajno povećanje nataliteta s obzirom na veliki broj svećenika u Irskoj, Moore ironizira tu ideju naglašavajući kako bi to dovelo do povećanja broja „privilegirane djece“ potomaka „cvijeta društva“, odnosno njezina svećenstva koje živi povlaštenim i lagodnim životom jer „svećenici žive u najljepšim kućama, jedu najkvalitetniju hranu, nose najbolju odjeću“ i koji bi na svijet donijeli „veličanstvenu sinove i kćeri“, a i „tko bi bio pozvaniji da odgaja te sinove i kćeri prema načelima naše Svete Crkve ako ne naši svećenici“ (71)¹¹.

MacTurnanova posjeta uredu Biskupa još više kod njega učvršćuje dojam crkvenog elitizma. Snažna autorska ironija i ovdje je

¹¹ „*The remedy lies with the priesthood. If each priest were to take a wife about four thousand children would be born within the year, forty thousand children would be added to the birth-rate in ten years. Ireland would be saved by her priesthood!... The priests live in the best houses, eat the best food, wear the best clothes; they are indeed the flower of the nation, and would produce magnificent sons and daughters. And who could bring up their children according to the teaching of our holy church as well as priests?*“ (71)

vidljiva jer MacTurnan priznaje kako je irska realnost to da nitko ne može priuštiti sebi ženidbu osim svećenika jer oni daleko bolje žive od svojih župljana. Na kraju, Biskup u potpunosti eliminira ukinuće celibata kao temu razgovora. Otac MacTurnan s oduševljenjem prihvaća ponuđeni mu novac za obnovu župe i napušta Biskupsku palaču potpuno zanemariivši prvotni razlog dolaska u Vatikan i sjetivši se tek na odlasku da je zaboravio pitati za reakciju Vatikana na njegovo pismo. Moore ovim antiklimaksom daje do znanja da je sama ideja razgovora o izmjenama u katoličkoj doktrini nemoguća i da je crkveni autoritet dovoljno snažan u društvu da ne dopusti remećenje povlaštene društvene hijerarhije. Znakovito je da Moore u završnom dijelu priče potpuno lišava MacTurnana njegova identiteta, ne navodi mu ime i spominje ga tek kao 'svećenika' čime ga ipak utvrđuje isključivo u položaju poslušnog vojnika Katoličke crkve.

Lik Velečasnog Jamesa MacTurnana pojavljuje se i u priči *A Playhouse in the Waste* koja je još jedan Mooreov osvrt na irsko siromaštvo i pustoš u ruralnim dijelovima zemlje nakon perioda Velike gladi. Već u naslovu priče Moore stavlja u kontrapunkt dva ključna motiva priče, kazališnu kuću i pustoš okoliša, čime postiže učinak začudnosti kod čitatelja koji takvu instituciju ne očekuje u irskom selu na zapadu zemlje. Svećenik se ovdje javlja u ulozi 'spasitelja' lokalne zajednice u trenutku kada nastoji pridobiti službena tijela da dovrše lokalnu cestu i očiste prostor nekadašnje luke da bi bilo moguće izgraditi kazalište koje bi moglo postati privlačnom destinacijom za turiste čime bi lokalnu zajednicu uzdignulo iz siromaštva. Svi planovi, međutim, padaju u vodu nakon što snažan vjetar uruši krov i zidove nesuđenoga kazališta. Beznađe života na irskom Zapadu zorno je prikazano susretom lokalnog dječaka i putnika namjernika koji se zatekao na prašnjoj ulici irskoga sela i šokiran opustjelim i zapuštenim krajolikom raspituje se kod dječaka o atmosferi u kojoj se našao. Od dječaka doznaje kako „tu ne živi nitko osim siromaha, svećenika i liječnika“ i kako je to „najsiriomašnija župa u Irskoj“ u kojoj „svake tri ili četiri godine zavlada glad i svi bi bili mrtvi do sada da nije Oca Jamesa“ (85). Doznajemo kako Velečasni piše pisma Vladi tražeći novčana sredstva za revitalizaciju sela. Tijek novca koji povremeno pristiže od države nije jasan pa ga nikada nema dovoljno da bi se lokalna cesta dovršila, te ona „završava usred tresetišta kada nestane novca“ (85). Unatoč dobrim idejama koje stranac iznosi pred dječaka, a koje oslikavaju stavove samoga autora o promjenama koje Irska mora doživjeti da bi se masovne emigracije zaustavile, zauzvrat dobiva odgovore koji odražavaju sliku ispraznih pokušaja i neuspjeha, ceste koja idu samo do točke u kojoj je nestalo novca za izgradnju, luke koju

je nemoguće izgraditi unatoč blizini oceana zbog „nedovoljne dubine vode“ zbog čega je „inženjer rekao da bi bilo jeftinije poslati ljude u Ameriku“ (85) nego izgraditi lokalnu luku koja bi oživila gospodarstvo toga kraja. Primjedbu dječaka o urušavanju građevinske konstrukcije nesuđenoga kazališta uslijed snažnoga vjetra moguće je čitati metaforički jer misao upućuje na ispraznost ideje o podizanju kulturne institucije u močvarnom i zaboravljenom dijelu zemlje gdje obitavaju „izgnani Kelti“ kojima je ideja kazališta usred bijede koja ih okružuje „beskorisna poput ceste koja ne vodi nikamo“ (88). U takvim okolnostima egzil poprima obrise neizbježnog i, unatoč tome što će osnažiti zatiranje identiteta jednoga naroda i njegove autohtone tradicije, nameće se kao uvjet preživljavanja pa će „jadni Kelt nestati u Americi, ostavljajući svoju zemlju, svoj jezik, često i svoju vjeru“ (92).

Priča *Julia Cahill's Curse* temelji se na motivima pripovijedanja *shanachie*, usmenog pripovjedača iz lokalne irske tradicije prema kojemu se svake godine, kao posljedica kletve davno umrle djevojke Julije Cahill jedan krov u mjestu uruši i to na kućama koje su napuštene, bilo zbog emigracije ili odumiranja obitelji. Od samoga početka priče, Julia je prikazana kao figura koja uzrokuje nemir i neslogu te tučnjave među lokalnim mladićima. Ona je mjesna 'pobunjenica' koja se jednom davno odbila vjenčati za mladića kojega su obitelj i lokalni župnik smatrali prihvatljivim. Moore ju prikazuje kao pogansku silu koja svake noći „odlazi u planinu gdje se susreće s vilama“ (95) koje su joj dale moć da baci prokletstvo na čitavo selo. Kako čitavom pričom dominira glas usmenoga pripovjedača, tako čitatelj postepeno shvaća da je lik djevojke, koja u svakom trenutku „može biti sa vilama u planini ali i u Americi“ (96), dio narodne legende i nameće se kao mitski arhetip njihove žudnje za slobodom i impulzivnim, strastvenim izražavanjem osobne slobode. Da bi osnažio pesimistički intoniranu atmosferu irskog sela koje polagano odumire, Moore nudi neuljepšanu i izrazito odbojnu sliku irskog pejzaža. Inzistira na prikazu bijede i pustoši sela opisujući ruševine kuća uz cestu, „neobrađena i zapuštena polja koja nisu hladne ruševine od prije dvadeset, trideset ili četrdeset godina kada su ljudi bili izbačeni sa svojih stoljetnih posjeda, a zemlja koja ih je hranila pretvorena u pašnjake, već su to polja koja su nedavno napuštena“ (78). Moore još jednom ukazuje na temeljitu kolonizaciju od strane Engleske te na masovne emigracije osiromašenog stanovništva koje bi, kako doznajemo „veleposjednik rado vratio natrag da može“ jer je već u to

vrijeme nedostajalo radne snage za održavanje anglo-protestantskih posjeda.¹²

Utjecaj Crkve i drevne ruralne tradicije sučeljavaju se u trenutku kada pripovjedač doznaje da je u mjestu nestao običaj druženja muškaraca i žena izvan braka već da se brakovi ugovaraju preko roditelja i da mladenci „često ne vide jedan drugoga prije večeri uoči vjenčanja, a ponekad i na sam dan vjenčanja“ (82). Mladić i njegovi vršnjaci bespogovorno su prihvatili takvu tradiciju jer je takav običaj na selu i da ga ne poštuju, bili bi predmet izopćenja iz zajednice. U završnom odlomku priče Moore sudbinu djevojke Julie Cahill predočava sučeljavanjem motiva egzila i čestog motiva iz irske usmene predaje. Doznaje se da je Julia završila u kući siromašne slijepe starice koja joj jedina nije okrenula leđa i da se smatra kako je neko vrijeme „živjela s vilama, bacila na odlasku prokletstvo na mjesto i jednoga jutra jednostavno otišla. Neki kažu u Ameriku“ (84). Spominjući Ameriku kao mitsko mjesto za Irce Moore ponovno ukazuje na paralizu nacionalnog duha Iraca kojima tek udaljenost, odnosno prostorno distanciranje od Irske i njezinih ograničenja otvara vrata dostojanstvenoj egzistenciji. Završna rečenica ove kratke priče suprotstavlja „velebne zidove katedrale“ koja „stoji usred ravnoga krajolika“ iznad „prljavih i ruševnih kućeraka“ sakrivši unutar svojih zidina „dječji vrtić, školu i praonicu“ koji su zajedno izgledali „kao jedan veliki oblak“ (85). Prizor u kojemu Moore priznaje da Crkva uvijek kooptira svako javno djelovanje i da je uspostavila potpuni nadzor nad moralnim i duhovnim razvojem društva još od malih nogu, autorski je poziv upućen irskim precima, drevnom irskom nasljeđu, „zruci staroga sunca“ koje bi u ovoj zemlji trebalo „izbiti na površinu i ponovno obasjati ovu zemlju“ (85).¹³

¹² *"And soon after passing this road I noticed that although the land was certainly better than the land about Culloch, there seemed to be very few people on it; and what was more significant than the untilled fields were the ruins, for they were not the cold ruins of twenty, or thirty, or forty years ago when the people were evicted and their tillage turned into pasture, but the ruins of cabins that had been lately abandoned. Some of the roof trees were still unbroken, and I said that the inhabitants must have left voluntarily.*

"Sure they did. Arn't we all going to America."

"Then it was not the landlord?"

"Ah, it's the landlord who'd have them back if he could." (78)

¹³ *"It stood in the middle of a flat country, and as we approached it the great wall of the cathedral rose above dirty and broken cottages, and great masses of masonry extended from the cathedral into the town; and these were the nunnery, its schools and laundry; altogether they seemed like one great cloud.*

U kontekstu kritike djelovanja Crkve, znakovito je Mooreovo spominjanje institucije praonice¹⁴ jer se tu radi o jednom i do danas mučnom aspektu djelovanja Katoličke crkve u Irskoj na moral i ćudoređe stanovnika tijekom duljega perioda suvremene irske povijesti.

U priči *The Exile* autor ponovno suočava činjenicu masovnog egzila i utjecaj Crkve na iseljavanje. Ovom se pričom Moore dotaknuo teme zbog koje se, između ostalih razloga, razišao s Yeatsom i pokretom Preporoda, a to je tema nacionalističkog poricanja stvarnosti masovnog egzodusa Iraca od sredine 19. stoljeća do početka 20. stoljeća u smjeru Novoga Svijeta (Duffy 79). Priča je zapravo niz dramatiziranih scena s minimalnom naracijom, a scene se ulijevaju jedna u drugu iako njihov vremenski slijed nije linearan nego isprekidan duljim vremenskim razmacima. Jednostavan jezik, bogat lokalnim idiomom u službi je vjernog prenošenja unutarnjeg svijeta irskih seljaka i stavlja u prvi plan nasljeđe usmene tradicije koju je Moore želio prikazati u svojim pričama (Averill 34). Moore odabire motiv za to vrijeme tipične siromašne obitelji s irskog Zapada u kojoj roditelji ne mogu osigurati dostojanstven život sebi i djeci. Zbog ekonomskih razloga obitelj je prisiljena poslati starijega sina u Ameriku dok se mlađi brat, nakon neuspjelog pokušaja zaređivanja, čime bi izbjegao sudbinu zemljoradnika i osigurao sebi egzistenciju, ipak vraća kući i nevoljko zauzima mjesto svoga starijega brata. Nizom prekinutih odnosa unutar obitelji, raskidom ljubavnih veza zbog razdvajanja obitelji, crkvenim zaređivanjem djevojke koja se nadala udaji za mladića koji je prisiljen emigrirati u Ameriku, nesretna sudbina mlađega sina koji ostaje sam na škrotoj zemlji s onemoćalim roditeljima, Moore upućuje snažan i ironičan komentar na stanje u ruralnim zajednicama u Irskoj na prijelazu stoljeća. Najupečatljiviji trenutak priče je onaj u kojemu

When, I said, will a ray from the antique sun break forth and light up this country again?" (85)

¹⁴ Moore vjerojatno namjerno spominje crkvene praonice koje su bile važan topos u irskoj tradiciji. Naime, praonice ili azili (*Magdalene Asylums*) su vodile sestre milosrdnice, a radilo se o institucijama zatvorenoga tipa u koje su obitelji, naravno po preporuci lokalnih svećenika, slale svoje posrnule kćeri koje su, bilo slobodnijim ponašanjem ili vanbračnim trudnoćama uzrokovale sramotu obitelji. Vanbračna djeca su djevojkama bila oduzimana odmah po rođenju, a one same bi silom bile poslane u praonice gdje bi u iznimno okrutnim uvjetima provele i po nekoliko godina, sve dok njihov grijeh ne padne u zaborav. Neke, uslijed napornog fizičkog rada i psihičke iscrpljenosti, nikada ne bi doživjele povratak u zajednicu jer bi umrle od teškog života ili počinile samoubojstvo.

Moore opisuje staroga Pata Phelana, oca obitelji, kako odsutno promatra opustjeli irski krajolik sjećajući se davnih vremena kada su snažni momci obrađivali svoju zemlju dok sada „svi napuštaju zemlju“ što je bolna činjenica koja starca „ostavlja utišanoga i obuzetoga tolikom boli da više nikoga oko sebe nije primjećivao“ (57). Starčeva zebnja zbog stanja u kojemu se nalazi njegova domovina osnažena je prizorima napuštenih imanja koja su „gospoda odavno ostavila na brigu upraviteljima imanja“, vidi „polomljene ograde, napuštenu stoku koja luta poljima, začepljene odvode, ustajalu vodu koja se širi prema poljima“ (57) i prisjeća se „kakva je bila ova zemlja prije četrdeset godina“ (57)¹⁵. Priča završava scenom u kojoj se na prepunoj željezničkoj stanici stariji sin James oprašta od obitelji i odlazi brodom „kojim odlaze još stotine Iraca“ (60). Kao i u ostalim pričama koje direktno ili indirektno tematiziraju egzil, i ovdje završetak priče nije ujedno i konačan kraj života u Irskoj za ljude koji odlaze jer Irci svoj odlazak nikada nisu shvaćali kao odlazak bez povratka. Na kraju životnoga puta, ili barem kada se situacija u Irskoj promijeni na bolje, oni su sebe vidjeli natrag u svojoj zemlji kako obnavljaju kuće i obrađuju svoju zemlju za sebe, a ne za gospodara.

Motiv (re)emigracije okosnica je priče *Home Sickness*. Moore sentimentalizira povratak iseljenika Jamesa Brydena u Irsku nakon trinaest godina izbjivanja da bi do kraja priče isti lik osjetio snažnu nostalgiju prema Americi i ponovno napustio Irsku. Unatoč nastojanju da pobjegne od urbaniziranog života u New Yorku koji modernom čovjeku daje neograničene mogućnosti za osobni razvoj, James Bryden ipak propituje perspektivu života u kontemplativnoj atmosferi ruralne Irske koju i nakon trinaest godina od njegova odlaska snažno omeđuje nadzor lokalnog župnika i znatiželjnih mještana (Russell 1). U ovoj priči Moore u prvi plan umeće i koncept društvenog raslojavanja zemlje čime prokazuje ustaljeno slikovlje nametnuto od strane državnih tijela. Dok ističe, primjerice, kako velike kuće protestantskih zemljoposjednika (*Big House*) zauzimaju najljepše parcele u zemlji istovremeno im suprotstavlja činjenicu da su okružene ubogim kućercima seljaka i nadničara koji su „radna snaga iz sela: vrtlari, pomoćnici u štalama, sluge i sluškinje“ u velebnim dvorcima engleskih kolonizatora (62). Usred te drevne zemlje seljacima je „bivši gospodar

¹⁵ „He passed two or three fine houses that the gentry had left to caretakers long ago. The fences were gone, cattle strayed through the woods, the drains were choked with weeds, the stagnant water was spreading out into the fields, and Pat Phelan noticed these things, for he remembered what this country was forty years ago. The devil a bit of lonesomeness there was in it then.“ (57)

koji se smjestio u dvorcu izgrađenom u georgijanskom stilu na ugodnoj zelenoj uzvisini“ dao „privolu za gradnju skromnih kućica“ za koje su plaćali visoku najamninu (62). Prve večeri po dolasku Bryden se susreće s mještanima od kojih čuje melankolične anegdote koje mu produbljuju dojam ispraznosti i bijede života u Irskoj. Slušajući mještane predane pesimizmu i beznađu, Bryden shvaća kako žale za mladošću kada su još mogli otići u Ameriku izgraditi život. Moore ovdje, kroz Brydena, ponovno postavlja opreku između surovog života u Irskoj i ispraznosti i materijalizma života u Americi. To osnažuje naglašavajući kako je Bryden stigao u Irsku bolestan i oslabljen od nemilosrdnog ritma rada u newyorškom baru. Usred sivila i pesimizma koje zatječe u svom mjestu, ipak primjećuje kako irski krajolik ima svoj poseban šarm kojega ni rane nanesene siromaštvom i emigracijama nisu uništile. Odanost Iraca Katoličkoj crkvi i u ovoj je priči na udaru autorove ironije. Bryden prisustvuje misi tijekom koje župnik oštro kritizira svoje župljane za nemoral. Ojađen i pun bijesa prema onome što čuje s oltara, Brydenu se brzi život i hladnoća ljudi u Americi odjednom učini prihvatljivom jer „ništa se ne može mjeriti s patetičnim primitivizmom i slijepom poslušnošću seljaka“ (66). Štoviše, Moore ističe kako se radi o „potčinjavanju primitivnih ljudi koji se hvataju za slamku religijskog autoriteta“ (66). Dok prelazi pogledom preko irskih pašnjaka, vidi tek „ogoljela polja razdvojena suhozidima“ (67) koji simboliziraju uskogrudnost i primitivizam ljudi. Bijes postupno nadjačava čak i razloge financijske prirode kao mogućeg motiva povratka u Ameriku. U san mu dolaze prizori „zadimljenih newyorških barova iz kojih izbacuje pripite goste“, čuje „zvuk ulijevanja tekućina u čaše, žamor mase i čudne naglaske; čuje zveket kovanica dok ih ubacuje u blagajnu i njegova žudnja za barskim životom ga potpuno povuče“ (67). Prihvatanje činjenice da vrijeme sporo mijenja i zemlju i ljude tjera Brydena natrag u Ameriku. Priča doživljava vrhunac u završnom dijelu u kojem se Bryden, u dubokoj starosti i onemoćao u mislima vraća u Irsku sa žudnjom da bude sahranjen u irskoj zemlji. Iznimna je Mooreova stilistička vještina u sažimanju čitavog jednog života u dva retka i u ukazivanju kako irski iseljenici, unatoč motivima koji su ih nagnali na egzil, nikada ne izbace u potpunosti Irsku i njezine predjele iz sebe. Slike koje se Brydenu ukazuju na zalasku života slike su nostalgije iseljenog Irca za nacijom kakva je bila prije zatiranja njezinoga identiteta i jezika.

Zaključak

Analiza zbirke kratkih priča Georgea Moorea, prvoga irskoga književnika koji je upotrijebio oznaku "kratka priča" za ovu kraću proznu formu (Garcier 41), pokazala je kako se autor u velikoj mjeri inspirirao irskom usmenom tradicijom iz koje je preuzeo ne samo lokalni idiom već i sklonost fantazmagoriji i nadnaravnome. Važnost ove zbirke je u početnoj motivaciji za njihovo nastajanje i u nastojanju njezina autora da umjetničkim izrazom pronikne u surovu realnost irskog života u jednoj fazi njezine povijesti i da javno preoblikuje ustaljene kolonijalne reprezentacije Irske koje su favorizirale lažne, arkadijske vizije zemlje. Moore je pokazao koliko ambivalentan može biti položaj pisca u periodima političkih previranja u zemlji. Moore u svoje vrijeme nije bio prihvaćen ni od strane engleske književne scene, za koju je bio „previše Francuz, previše Irac, previše katolik i previše odvažan“, ali ni od strane Iraca koji su ga smatrali „nedovoljno Ircom i nedovoljno katolikom (Pierse, 2014.). Za njega je stvaranje ovih priča predstavljalo izazov pomirenja između Irca u njemu i umjetnika u njemu. Ne mogavši prihvatiti izazove koje je pred njega postavljao irski nacionalistički pokret i zahtjevi za pročišćenom literarnom estetikom, Moore je odabrao alternativni put heretične distance koju je smatrao bližom svom karakteru od pukoga podilaženja kolektivnoj histeriji. Njegova je javna osobnost i slika koja je stvorena o njemu nakon što je napustio pokret Književnog preporoda imala značajnoga utjecaja na kritičku recepciju njegova književnog opusa. Imajući u vidu da je literarno stvaralaštvo Georgea Moorea koincidiralo s periodom snažnih društveno-političkih previranja u Irskoj, njegov je rad neminovno bio podložan političkoj, a ne samo literarnoj procjeni. Tek je na suvremenoj irskoj književnoj sceni druge polovice 20. stoljeća sa Mooreovih tekstova uklonjena stigma nepatriotskih i subverzivnih i krenulo je njihovo razmatranje u kontekstu umjetničkog doprinosa irskoj kulturi i književnosti. Mooreov književni opus, u mnogočemu revolucionaran za period modernizma u književnosti, značajno je utjecao na književne velikane poput .H. Lawrencea i Jamesa Joycea iako ga se dugo vremena smatralo inferiornijim autorom (Frazier 2006, 9). Njegove kasnije zbirke, *A Storyteller's Holiday* (1918.) i *Celibate Lives* (1927.), pisane su u stilu kontinentalne tradicije kratke priče odnosno dotjeranim i rafiniranim stilom njegovih romana i memoara. Sama činjenica da se radi o jedinstvenom djelu koje je, kombiniranjem snažnih utjecaja francuske i ruske kratke priče i uronjenosti u lokalni irski idiom, reprezentiralo jednu drukčiju, potisnutu Irsku daje ovoj zbirci izniman literarni značaj na koji je prethodna analiza ukazala.

Literatura

Primarna literatura

Moore, George. *The Untilled Field*. Toronto: The Macmillan Company of Canada, 1976 [1903.]

Moore, George. *A Storyteller's Holiday*. Whitefish, Montana, USA: Kessinger Publishing, 2010. [1918.]

Moore, George. *Celibate Lives*. London, UK: Chatto & Windus. 1968 [1927.]

Sekundarna literatura

Averill, Deborah M. *The Irish Short Story from George Moore to Frank O'Connor*. University Press of America, 1982.

Brown, Terence. *Ireland: A Social and Cultural History 1922-1985*, London: Fontana Press, 1985.

Carroll, Clare. „Introduction. The Nation and Postcolonial Theory. U: Carrol, C. i King, P. (ur.) *Ireland and Postcolonial Theory*. Notre Dame, Indiana, SAD: U of Notre Dame P, 2003. 1-15.

Deane, Seamus. *Celtic Revivals: Essays in Modern Irish Literature 1880-1980*. Winston-Salem: Wake Forest UP, 1985a.

Deane, Seamus. *Ireland's Field Day*. London: Hutchinson, 1985b.

Deane, Seamus. „Introduction“. U: Eagleton, T., Jameson, F., Said, E.W. (ur.) *Nationalism, Colonialism, and Literature*. Minneapolis, SAD: U of Minnesota P, 1990. 3-19.

Duffy, Patrick J. „Writing Ireland. Literature and art in the representation of Irish place“. U: Graham, B. (ur.) *In Search of Ireland, a cultural geography*. London. Routledge, 1998. 64-83.

Frazier, Adrian. *George Moore 1852-1933*. New Haven, SAD: Yale UP, 2000.

Frazier, Adrian. „I no longer underrate him: The question of Moore's value“. U: Pierce, M. (ur.) *George Moore. Artistic Visions and Literary Worlds*. Newcastle, UK: Cambridge Scholars Press, 2006. 2-11.

Garcier, Fabienne. „George Moore's The Untilled Field: The Irish Short Story at a Crossroads.“ U: Pierce, M. (ur.) *George Moore. Artistic Visions and Literary Worlds*. Newcastle, UK: Cambridge Scholars Press, 2006. 40-48.

Graham, Brian. „Preface“. U: Graham, B. (ur.) *In Search of Ireland, a cultural geography*. London. Routledge, 1998. xi-15.

Green, Sarah. „Impotence and the Male Artist: The Case of George Moore“. *Journal of Victorian Culture* Vol. 24, No.2 (2019): 179-192.

- Kilroy, James, F. „Setting the Standards“. U: Kilroy, James, F. (ur.) *The Irish Short Story: a Critical History*, Boston, Mass.: Twayne Publishers, 1984.
- McCartney, Donal. „Od Parnella do Pearsea. Od 1891. do 1921.“. U: Moody, T.W. i Martin, F.X. (ur.) *Povijest Irske*. 2003.
- O’Brien, Connor Cruise. *States of Ireland*, London: Panther Books, 1974.
- Pierce, Mary. „George Moore: the neglected man of Irish letters“. Online. <https://www.irishtimes.com/culture/books/george-moore-the-neglected-man-of-irish-letters-1.1948019>. 24.srpnja 2019.
- Russell, Richard R. „Escaping the Examined Life in George Moore’s *Home Sickness*“. *Journal of the Short Story in English* [Online], 45 | Autumn 2005. URL <http://journals.openedition.org/jsse/439>. 16. rujna 2019.
- Smyth, William J. „A Plurality of Irelands. Regions, societies and mentalities“. U: Graham, B.(ur.) *In Search of Ireland, a cultural geography*. London. Routledge, 1998. 19-42.
- Thompson, Richard J. *Everlasting Voices: Aspects of the Modern Irish Short Story*. New York: The Whitston Publishing Company, 1989.

MERGING SOCIAL CRITICISM WITH IRISH CULTURAL HERITAGE IN THE SHORT STORY COLLECTION *THE UNTILLED FIELD* BY GEORGE MOORE

The paper analyses the short story collection *The Untilled Field* by the Irish writer George Moore (1852-1933) with the aim of establishing the subversive potential of these stories in the context of the criticism of the overpowering dogmas within the Irish society at the beginning of the 20th century. With this long neglected short story collection, George Moore reveals a darker, silenced side of Ireland, hidden from the public discourse of the socio-political mainstream of the period. His social criticism is primarily focused on some neuralgic aspects of the Irish society of the time, namely on the dominant influence of the Irish Catholic church on the collective ethos of the nation and, subsequently, on the spiritual and moral paralysis of the Irish people as well as on mass emigrations of the Irish to America. By pinpointing these, in his view, destructive social forces and the complex socio-political situation in Ireland during the formation of the modern Irish state, George Moore identifies a state of collective moral lethargy characterised by total absence of any possibility of individual

affirmation through artistic agency. The importance of this short story collection, from the point of view of scientific research, lies in the foregrounding motivation behind it. In other words, in George Moore's intention to dig deep into the relentless existence of the Irish people at one stage in the country's history and to re-shape the well-established colonial representations which favoured falsely pastoral visions of Ireland.

It was not until the second half of the 20th century that the stigma of 'un-patriotic' and 'subversive' was lifted from this short story collection giving it, though still limited, well-deserved attention and recognising its literary and artistic importance for Irish national culture and for its literature.

Keywords: George Moore, *The Untilled Field*, Irish short story, criticism of the Irish society, Catholic church, Irish national identity, Irish colonization, emigration, relationship between Church and art in Ireland.